

Vasárnap, 2012. április 1. 06:14

168 Óra Online írása

Címkék: olvasói levél doktori oktatási rendszer tudomány

Doktori Magyarországon

Az elmúlt évtizedek oktatási rendszere miatt Magyarországon még ma is tömegek hiszik azt, hogy "tudomány = tárgyi tudás", és ezért "tanulás = magolás". A földrajztudós tudja a világ összes országának a fővárosát fejből, a vegyész pedig az összes kémiai elem vegyjelét. Ez jelenik meg Schmitt Pál legújabb nyilatkozatában is, miszerint PhD-t fog írni arról, amivel tizenöt éven keresztül foglalkozott a NOB "zöld bizottságában". Márpedig ez a tudás a legjobb esetben is egy jó memoárra elegendő, amit aztán sporttörténészek primer forrásként felhasználhatnak valamely kutatási kérdés valamely módszertannal történő megválaszolásához.

Az elmúlt évtizedek oktatási rendszere miatt, Magyarországon még ma is tömegek hiszik azt, hogy "iskolai, főiskolai, egyetemi munka írása = összeollózás". Ez jelenik meg Schmitt Pál összes nyilatkozatában is, amikor azt hiszi, a dolgozatával az az egyedüli baj, hogy nem használt idézőjeleket és lábjegyzeteket. Ugyanis a dolgozatban így is, úgy is megjelenik az az információ, ami a korábbi képlet szerint egyenlő lenne a tudománnyal.

Az elmúlt évtizedek oktatási rendszere miatt Magyarországon még ma is tömegek hiszik azt, hogy elegendő egy dolgozat végén felsorolni a "felhasznált irodalmat". Schmitt Pál dolgozata jellegzetes példája annak, amikor valaki a tudományos népszerűsítő műfajból átv teszi a "felhasznált és egyéb, ajánlott irodalom" kategóriát. Csak a legfiatalabb korosztály (magamat nem beleértve) járt az egyetemen olyan órákra, amelyek kimondottan a tudományos munkák formai követelményeiről szólnak. Ahol megtanulnak lábjegyzeteket írni, vagy más formában hivatkozásokat beszúrni a szövegbe. És ahol elmondják nekik, hogy a dolgozat végén csak olyan irodalmat szabad feltüntetni, amelyekre a dolgozat során hivatkoztunk.

Az elmúlt évtizedek oktatási rendszere miatt Magyarországon még ma is tömegek hiszik azt, hogy akkor jó egy szakdolgozat, ha nagyon sok információt tartalmaz. És főleg, ha nagyon sok okos, külföldi kutató véleményét idézzük benne. Lehetőleg minél hosszabban, szó szerint. (A többség persze tudja, hogy ezt idézőjelben, a források feltüntetésével illik tenni.) Istenként tisztelik a tudóst, kinyilatkoztatásként a publikált véleményt. Nem értik, hogy elég csak a releváns forrásokat idézni és a gondolatmenetbe nem illeszkedőket kihagyni. Nem értik, hogy több értelme van a forrásokat összefoglalni a gondolatmenetünk szempontjából, mint szó szerint idézni belőlük. Nem értik, hogy nem elegendő ismertetni a korábbi kutatók eredményeit, véleményét, hanem azokra értelmesen reflektálni is kell. Logikusan felépített-e a bemutatott kutatás? Logikus-e a cikk konklúziója? A gondolatmenet premisszáit el tudom-e fogadni? Az idézett cikk fogalmi kerete azonos-e az enyémmel? Hogyan viszonyul az idézett kutató következtetése az én gondolatmenetemhez? Alátámasztja a hipotézisemet, vagy nem?

A Schmitt Pál-ügyben nagyon sok minden elhangzik: hányszor hazudott a köztársasági elnök az elmúlt hónapokban, összefügg-e egy húsz évvel ezelőtti tudományetikai botlás a mostani posztjával, képes-e képviselni a nemzet egységét, milyen lesz a külföldi megítélése, le kell-e mondania? Két dolgot nem hallok elégszer: Az egyik az, hogy a

"törzsanyaggal" való szövegszerű egyezést soha nem tagadta. A másik pedig az, hogy soha nem beszélt arról, hogy milyen új, saját gondolatot vagy egyéb eredményt tud kiemelni az egykori dolgozatából. Vagy tévednék?

Az elmúlt évtizedek oktatási rendszerének és a magyar társadalom értékrendjének tudom be, hogy a "(szellemi) lopás" és a "hazugság" etikai dimenzióiban értékeli mindenki a köztársasági elnököt, nem pedig a "saját gondolat" intellektuális dimenziójában. A plágium "más gondolatának sajátként való előadása". Az etikai megítélése (az, hogy lopás-e a "szellemi lopás") kultúránként változik. Ami nem változik, az az, hogy a plagizáló nem állít elő saját szellemi értéket. Egyes kultúrákban (ahol a tudás és az információ a lényeg) ez nem baj, de abban a nyugati kultúrában, ahova tartozunk, és ahol az egyéni (tudományos, gazdasági, sport...) teljesítmény a legfontosabb, ott nagyon is. Márpedig nem hallottam még egyszer sem, hogy a húsz évvel ezelőtti dolgozat azt bizonyítja feketén-fehéren, amit sokan állítottunk már az elmúlt évek megnyilatkozásai alapján is (ld. pl. "a nemzet golyóstolla"): Schmitt Pál nem képes önállóan értékes gondolat létrehozására, és ezért méltatlan a köztársasági elnöki posztra.

Annak érdekében, hogy a következő generációk ne termeljék ki a maguk schmittpáljait, sürgősen át kell állítani az oktatást minden szinten tudáscentrikus oktatásról gondolkodáscentrikus oktatásra. A két évvel ezelőttöt megelőző húsz évben elindult egy folyamat. Nem biztos, hogy minden részlet tökéletes volt, de legalább elindult valami. Legyen a Schmitt Pál-ügy intő jel Hoffmann Rózsa és elv-társai számára: hova vezet, ha visszafordítja ezt a folyamatot.

Biró Tamás

nyelvész, az Amszterdami Egyetem oktatója